

В. І. ПроскураковНаціональний університет “Львівська політехніка”,
кафедра дизайну архітектурного середовища**IN MEMORIAM ІГОРЯ ІВАНОВИЧА СЕРЕДЮКА**© *Проскураков В. І., 2016***Робота присвячена пам'яті одного з яскравих представників Львівської архітектурно школи професора І. І. Середюка.****The article is dedicated to the memory of one of the brightest representatives of the Lviv School of Architecture Professor I. I. Seredyuk.**

Головне над чим працював І. І. Середюк в останні роки – це пошук концепції розвитку архітектури ХХІ ст.: обґрунтування ідей “житла майбутнього”, праця над монографією “Архітектура інформаційного суспільства”. Правда, займався усім цим він не у Львові, не в Україні, а у містах Усті над Лабем та Празі у Чехії, де постійно проживав з 1999 року. Так склалися обставини. Але для усіх нас професор І. І. Середюк залишався колегою і яскравим представником нашої архітектурної школи, який спричинився до її відродження і розвитку.

Ігор Іванович народився у 1929 р. в Польщі, а до Львівської політехніки поступив у 1948 р.

У молоді роки жив типовим студентським життям – бібліотеки, праця в аудиторіях. Як і усі працював на сільгоспроботах – збирав моркву на полях Львівщини. Після закінчення інституту у 1953 р. за рекомендацією професора І. Багенського був залишений у ВНЗ для педагогічної діяльності.

У 1960-ті роки в СРСР розпочалося тотальне гоніння на архітектуру. Сигналом стала стаття “товариша” М. С. Хрущова “Про излишества в архитектуре и строительстве”. Уряд проголосив відверту політику недоцільності розвитку архітектури та необхідність більше акцентувати увагу на будівництві. Почалися скорочення наборів студентів на архітектурні спеціальності. Це не обійшло і архітектурну спеціальність у Львівському політехнічному інституті (ЛПІ), яка постановою з Москви була скорочена. Зовсім випадково у цей час І. І. Середюк почав спеціалізуватися в напрямку проектування меблів для нових, т. зв. економічних або малометражних квартир, коли з мінімумом житлової площі треба було розробити нові принципи її організації. Саме тоді Ігор Іванович виступив з багатьма статтями з цього питання у часописах Києва, Москви, Ленінграда, які привертати велику увагу. Можливо, саме ці публікації сприяли тому, щоб “у верхах” для того, щоб якось врятувати Львівську архітектурну школу, виникла ідея відкрити у Львові, в ЛПІ, спеціальність ПІМ – “Проектування інтер'єру та меблів”. Така спеціальність проіснувала у Львівській політехніці більше двох років, а з часом виявилось, що її можна перетворити у традиційну для архітектурної освіти спеціальність і так зберегти її.

У 1972 р. І. І. Середюк, тоді вже кандидат архітектури, був обраний деканом архітектурного факультету. Створення факультету та факт того, що його очолив саме Ігор Іванович, сприяло якісній еволюції архітектурної освіти у Львові. Адже саме перед цими подіями він побував у закордонних відрядженнях і як стажист-дослідник, і як науковець, і як педагог, що паралельно вів професійну архітектурну практику.

У 1964 р. він проходив наукове стажування у Парижі. Відвідував лекції і семінари, які читали і проводили Йона Фрідман, Жорж Канділіс, Фелікс Кандела, Жан Пруве, головний архітектор Парижа Йонель Шайн, відомий мистецтвознавець П'єр Франкастель, дизайнер Бернар Ляссю. Усі названі архітектори у Львові і у світі відомі завдяки ідеям "... міст в просторі, коли для того, щоб збільшити у кілька разів міську територію, створюються штучні рівні, які піднімаються над землею". Це головні ідеї Йони Фрідмана. Ці теоретичні положення він застосував у розроблених ним проектах міст у просторі: Туніса і Абіджана (разом із архітектором Ожамом), Парижа (разом із архітекторами Ербе і Превералем), також Нью-Йорка. Йому ж належали ідеї лінійних міст, лінійних рекреаційних і курортних зон з селищами на палях, легкими будиночками на стовпах, штучними острівцями, які декларував Жорж Канділіс, та будинків-скульптур Й. Шайна.

У червні 1964 р. Ігорю Івановичу Середюку вдалося відвідати майстерню Ле Корбюзьє. Фактично йому було дозволено бувати там протягом двох тижнів, користуватися бібліотекою, архівом, спілкуватися з працівниками майстерні. Він особисто познайомився з головним конструктором "Л. К." – Володимиром Бодянським – випускником Інституту інженерів залізничного транспорту у Харкові (цей заклад називався так до революції). Пізніше Середюк зустрічався із Бодянським у 1967 р. в Камбоджі, куди відомий інженер був запрошений у гості своїми учнями, що навчалися в Еколь Бозар і серед них – ректор Королівського технічного університету Унг Крапум Пхка та міністр освіти Камбоджі Ванн Муллівен.

Але найціннішими були зустрічі із Ле Корбюзьє. Вони відбулися усього за рік до трагічної загибелі "піонера" сучасної архітектури. Їх було дві, і під час однієї метр скаржився Ігорю Івановичу на те, що свого часу у Москві неповажно потрактували одну з головних його за масштабом будівель – будинок Статистичного управління на вул. Кірова. Дуже пластичний дворовий фасад з характерною для функціоналізму-конструктивізму архітектурою, а також круглий зал пропали для спостерігача, адже цей фасад був збудований значно пізніше.

У 1967 р. Ігор Іванович працював у Камбоджі, де за підготовку національних кадрів та розвиток культури був нагороджений королем Камбоджі Народомом Сіануком за поданням Королівського технічного університету орденом Командора Камбоджі. Паралельно із викладацькою діяльністю він у цей час запроектував і збудував кілька міських віл для дирекції університету. Ці відрядження і ознайомлення з атмосферою архітектурних закладів і в Європі, і в світі сприяли тому, що під час утворення архітектурного факультету, який Ігор Іванович очолив, сформувалося середовище, яке було зовсім відмінне від середовища на інших факультетах і кафедрах. По-перше, воно було значно демократичнішим: деякі свята викладачі святкували із студентами – без фамільярності, але і без зайвого консерватизму.

Колектив викладачів і студентів архітектурного факультету ЛПІ був єдиною родиною, для якої єдиною метою і єдиним критерієм була архітектура. По-друге, після "вдосконалення" і "реорганізації" бібліотечного фонду Політехніки, коли зникли і були знищені унікальні архітектурні і архітектурно-освітні друки, саме І. І. Середюк із своїх закордонних відряджень привозив професійні архітектурні видання – нормативну документацію, методичну літературу, професійні часописи. Виписувати професійну закордонну літературу, яку на той час можна було виписати в СРСР, стало від тих часів нормою й для педагогів Львівської архітектурної школи.

Цю захопленість архітектурними професійними виданнями Ігор Івановичем поклав в основу його педагогічного методу у підготовці архітектора.

Умовно такий метод можна назвати створенням максимального інформаційного поля для студента у будь-якій галузі архітектурних знань, чи то в освоєнні лекційного курсу, чи в архітектурному семестровому або дипломному проектуванні.

З перших же занять Ігор Іванович намагався забезпечити студентів різноманітними виданнями, різними за ідеями, напрямками, доктринами. Різними, але виключно сучасними. Він пропонував не копіювати наведені приклади, як це робилося в архітектурних школах колишнього СРСР і деяких наших сучасних національних, а творчо їх опрацьовувати. Тому курсові роботи його студентів, окрім виконання навчальних завдань, мали ознаки загальноархітектурних пошуків – у напрямках, наприклад, деконструктивізму, супрематизму, постмодернізму. Саме завдяки І. І. Середюку у дипломних роботах наприкінці ХХ ст. у нас з'явилися теми “Телепорт у Львові”, “Індивідуальні житлові будинки з пошуками альтернативних нетрадиційних образів” тощо.

У 1977 р. Ігор Іванович перейшов на роботу у Львівський інститут ужиткового та декоративного мистецтва (тепер Національна академія мистецтв) у Львові на посаду ректора.

У 1982–1985 рр. він став експертом ЮНЕСКО та керівником від Міністерства вищої та середньої спеціальної освіти України з багаторічних, міжнаціональних досліджень за темою № 11 “Нові технології в освіті”.

У 1992 р. І. І. Середюк був обраний членом-кореспондентом Української академії архітектури. У цьому ж році він став кореспондентом від України міжнародного журналу “L’Агса”, який видається у Мілані.

До творчих успіхів професора І. І. Середюка також можна зарахувати його монографічні праці: “Культура вашої квартири”, “Сприйняття архітектурного середовища”, “Міське середовище та оптимізація діяльності людини” тощо.

Ігоря Івановича не стало 10 лютого 2016 року. Він відійшов у вічність на 87 році життя.